

GREEN v. the United Kingdom (№ 22077/19)

Обставини справи

Справа стосувалася використання парламентського привілею для розкриття в Палаті лордів особистості заявника, захищеної судовим наказом про конфіденційність, і питання про те, чи має Держава позитивний обов'язок встановити механізми контролю для запобігання такому розголошенню в майбутньому.

Заявник, Philip Nigel Ross Green, є громадянином Великобританії, народженим у 1952 році, який проживає в Монако. Він є відомим підприємцем і обіймав посаду голови правління Arcadia Group, транснаціональної роздрібною компанії, що володіла низкою великих торговельних брендів, зокрема Topshop.

У липні 2018 року до Arcadia звернувся журналіст із Telegraph Media Group Limited з наміром опублікувати статтю, що містила звинувачення на адресу заявника в сексуальних домаганнях та цькуванні колишніх працівників. Пан Green раніше уклав із цими працівниками угоди про нерозголошення (англ. non-disclosure agreements, «NDAs»).

Пан Green, а також компанії Arcadia і Topshop, звернулися до суду з позовом про заборону на публікацію матеріалів, що були передані журналістам із порушенням зобов'язань щодо конфіденційності. Вони також вимагали запровадження тимчасової заборони на розголошення інформації до моменту судового розгляду справи.

Високий суд Англії та Уельсу відмовив у задоволенні клопотання про тимчасову заборону, однак Апеляційний суд згодом задовольнив це клопотання, а також прийняв ухвалу про анонімність, щоб зберегти конфіденційність відомостей, що містилися в NDA, до прискореного розгляду справи по суті. Суд детально дослідив відповідні права, гарантовані Конвенцією: право заявників на повагу до приватного життя (стаття 8) та право Telegraph Media Group на свободу вираження поглядів (стаття 10). Він дійшов висновку, що публікація запланованої статті могла б завдати негайної, суттєвої та, ймовірно, незворотної шкоди всім позивачам, включно із заявником.

24 жовтня 2018 року газета Telegraph опублікувала свою статтю, дотримуючись умов тимчасової судової заборони.

25 жовтня 2018 року член Палати лордів, лорд Hain, виступив після парламентських дебатів із короткою особистою заявою, у якій визначив заявника як «впливового бізнесмена, який використовує угоди про нерозголошення та значні виплати з метою приховати правду про серйозні та систематичні сексуальні домагання, расистські образи та цькування». Він зазначив, що діє в межах парламентського привілею (parliamentary privilege) і вважає своїм обов'язком

оприлюднити ім'я заявника, враховуючи заборону, накладену на пресу на публікацію відповідної інформації.

Висловлювання лорда отримали широке медійне висвітлення, і ухвали про анонімність, утративши своє практичне значення, згодом були скасовані за згодою сторін (discharged by consent).

Пан Green подав позов про відшкодування шкоди проти Telegraph за наслідки заяви лорда. Зокрема, він прагнув з'ясувати, хто саме передав лорду його ім'я та яку роль у цьому відіграло видання Telegraph. Однак у січні 2019 року пан Green відмовився від подальшого провадження, пояснивши це тим, що в справі не залишилося достатнього рівня конфіденційності, щоб виправдати витрати, ризики, часові витрати працівників та інші ускладнення, пов'язані з її продовженням.

Тим часом комісар Палати лордів з етичних стандартів розглянула формальну скаргу, подану за нібито порушення Кодексу поведінки Палати лордів. Комісар дійшла висновку, що питання, пов'язані з парламентським привілеєм, виходять за межі її компетенції.

Посилаючись на статтю 8 Конвенції (право на повагу до приватного життя), заявник скаржився на відсутність механізмів контролю за використанням парламентського привілею для розголошення інформації, що перебуває під судовою заборonoю. Також, з огляду на частину першу статті 6 (право на справедливий судовий розгляд) та статтю 13 (право на ефективний засіб правового захисту), він стверджував, що не мав можливості подати позов проти лорда Hain, чия заява зробила його вимоги до Telegraph щодо порушення конфіденційності неефективним.

Оцінка Суду

Насамперед ЄСПЛ встановив, що було втручання у право заявника на повагу до його приватного життя, оскільки вплив на його репутацію безсумнівно був серйозним. Втрата анонімності була незворотною — як тільки її було втрачено, повернути її було вже неможливо.

Далі ЄСПЛ розглянув аргумент заявника про те, що на Сполучене Королівство покладалося зобов'язання за Конвенцією вжити заходів для запобігання використанню парламентського привілею як засобу обходження судової заборони.

Однак ЄСПЛ вказав, що передусім саме національні парламенти повинні оцінювати потребу у встановленні обмежень щодо поведінки своїх членів, що відповідає добре усталеному конституційному принципу автономії парламенту.

У Великій Британії діє правило, за яким член Палати лордів зобов'язаний повідомити Спікера Палати щонайменше за 24 години про намір посилатися на справу, яка перебуває на розгляді суду. Водночас, оскільки це правило не включене до Кодексу поведінки, його порушення не підлягає розгляду Комісаром Палати лордів з етичних стандартів.

Потреба у додаткових контрольних механізмах розглядалася раніше, але була відхилена Спільним комітетом обох палат парламенту ще у 2011 році. Хоча з того часу минуло понад десять років, пан Green не навів доказів того, що частота подібних інцидентів суттєво зросла.

Крім того, згідно з нещодавнім опитуванням, проведеним ЄСПЛ у 41 Державі-члені (п.п. 43–50 рішення), інші Держави-члени Ради Європи, як правило, не мають суворіших обмежень, ніж Сполучене Королівство. Навпаки, більшість Держав надають парламентарям абсолютний імунітет від зовнішнього судового переслідування за висловлювання, зроблені в парламенті або в рамках виконання парламентських повноважень. Лише незначна кількість країн виключає окремі типи висловлювань із сфери дії парламентського привілею.

Таким чином, ЄСПЛ дійшов висновку, що саме Державі-відповідачу – і зокрема парламенту – слід вирішувати, які саме механізми контролю необхідні, щоб запобігти розголошенню конфіденційної інформації членами парламенту в обхід судових рішень. Водночас ЄСПЛ наголосив, що потреба у відповідних запобіжниках повинна регулярно переглядатися на національному рівні.

У підсумку ЄСПЛ не встановив порушення статті 8 Конвенції.

Висновок

Відсутність порушення статті 8 Конвенції (право на повагу до приватного і сімейного життя)

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 8 квітня 2025 року й набуло статусу остаточного 8 липня 2025 року відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.